

הרה"ג הצדיק ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל

נלב"ע כ' אדר א' תשנ"ה

בעיר היה נקרא בפי כל ר' שלמה זלמן אויערבך

בשכונה קראו לו ר' שלמה זלמן

במעטפה שהעביר פעם אלי כתב מהרב אויערבך

כאחד הגר בשכונת שערי חסד אקרא לו ר' שלמה זלמן ברשימת הדברים והזכרונות משך ל"ב שנים שאני גר כאן ברחוב השל"ה 3 מספר בתים מהבית שלו ברחוב פרוש.

יום בו הובא למנוחת עולמים התעוררתי לפנות בוקר בשעה 4. הלכתי לביתו לומר כמה קאפיטלך תהלים. עשרה בחורים עמדו סביבו ואמרו תהלים. גופו הקדוש עטוף בטלית, החלון היה פתוח ורוח קלה היתה נושבת, וכל הזמן הטלית שבה היה גופו הקדוש מכוסה התנענע ללא הפסקה. אמרתי בלבי, הנה יעקב אבינו לא מת, ור' שלמה זלמן פשוט בתכלית הפשטות משתתף באמירת תהלים אתנו ביחד, וגופו מתנענע בקלות כמו בחיים חיותו.

קרוב לשעה 5 הלכתי לבית המדרש קהל חסידים ללמוד את השיעור הקבוע בחומש חק לישראל, וכשאני מגיע בסוף לקטע המוסר וזה לשונו במוסר בשער קדושה ח"כ שער ד'

אמרו בזוהר הקדוש פרשת תרומה גופיהון דצדיקא דלא אתמשכו בראי עלמא בתר הנאות דההיא קליפה לא שלטא עליהו רוח מסאבא כלל דלא אתענגא בהאי עלמא אלא מתענגא דמצוה ושבתין וחגין ההוא רוח מסאבא לא יכול לשלטא עליהו כלל כיון דלא אתענגא מדיליה כלום. עד כאן.

אני עובר עוד הפעם על הקטע ובמחשבותי כברק רעם עובר במוחי, הרי זה נכתב לכבוד אשכבתיה של ר' שלמה זלמן, בדיוק.

אולי טעיתי ביום או בפרשה? אבל לא, זה בדיוק בפרשת ויקהל יום ב, ומיד אמרתי בלבי, שרק הקב"ה הזמין לרב המקובל בעל המסדר חק לישראל את הקטע הזה לכבוד ר' שלמה זלמן ולחרוג מתוך ההרגל שבדרך כלל מופיע בקטע המוסר דבר מוסר, והיום שונה הדבר ומביא קטע מהזוהר על גוף צדיק שלא מתענג בעולם הזה.

כפי שנמסר השתתפו בלוייה כשלוש מאות אלף איש, כנראה שהציבור הרגיש שעליהם לתת כבוד לגוף צדיקא שלא התענג בעוה"ז, אמנם מי אני ומה אני לומר דבר מבינות על איש גאון צדיק פוסק הדור המקובל על כל חלקי הציבור בעולם, אבל לא צריכים להיות בעל מדרגה לקבוע הדברים, אלא פשוט לעלות במדרגות ביתו הישנות ולראות את ביתו עם קוי חוטי החשמל מבחוץ על הקירות, כפי אשר עשו את זה לפני כשמונים שנה, הריהוט, הדלתות הישנים אלטע זאכען אפילו הסקה מרכזית אין בו אלא תנור נפט.

כל בר בי רב יכול לקבוע שאיש הזה אין לו עם תענוגי העוה"ז ולא כלום, ובפרט כמי שגר בשכונתו בשערי חסד, יום יום נפגש אתו, הייתי מאושר ביום שיכולתי לומר לו א גוט מארגען ולשמוע א גוטע יאהר במין אהבה כזאת במתק לשונו הטוב ובליבו הטוב שממש ראיתי כבר לפני א גוט יאהר.

היו לי מגעים אישיים אתו כקבלן בנין, כל שאלה או בעיה שקשור היה בענין הלכה שאלתי אצלו וגם התייעצתי אתו בענינים משפחתיים. מעולם לא נכשלתי בעת שהתנהגתי על פי הוראותיו, תמיד היה לענין, קצר וחד משמעי.

היה גם לפעמים שהוא זה אשר פנה אלי בבקשה כל שהיא, על ידי זה זכיתי שיכנס בעצמו לביתי לשם כך כמה וכמה פעמים.

כשנכנס לבקש דבר פעוט היה מדבר בהכנעה כשפל ברך, מעולם לא קרה שיטלפן אלי לקרוא אותי שאני אבוא אליו אלא הוא בעצמו ובכבודו עלה במדרגות לבוא לבקש. מידת הענווה והשפלות הרי היה מוכר וידוע כאילו ממש טבוע בדמו כאילו אי אפשר בכלל להתנהג אחרת למרות חריפותו ותפיסה מהירה אשר לו, הבין תמיד כל נושא שהוא, תוך שניות מספר.

אני מרגיש שעלי להעלות על הכתב מן העובדות שזכור לי עדיין למען בני ביתי, הילדים והנכדים ילמדו דרך התנהגות ודרך השם מתוך הדברים הנמצאים באמתחתי משך השנים שהייתי חי בשכנותו כאן בשערי חסד בקרבת ביתו הטוב.

אינו רוצה להטריח איש

לילה אחד לא ישנתי טוב. בבוקר קמתי כרגיל לביכנ"ס ולעבודה. הגעתי הביתה בשעה שתיים, אמרתי לאשתי, אני חייב להרדם קמעה, לפחות חצי שעה לא לעורר אותי. ר' שלמה זלמן הופיע בביתי ואשתי עדיין לא הכירה אותו כתושבת חדשה בשכונה, ואומרת לו, נא לשבת ולהמתין, בעלי בקש אותי לא לעורר אותו. ר' שלמה זלמן ענה לה, אין דבר, אני יכול להמתין.

כעבור חמש דקות אני מתעורר עם הרגשה שמישהו נמצא בביתי. אני קופץ מהמיטה ויוצא להול ורואה את ר' שלמה זלמן. אני פונה לאשתי בתמהון, מדוע את נותנת להמתין, האם את לא יודעת מי זה הרב אוירבך?

ר' שלמה זלמן פונה לאשתי, איהר האט גוט געטאהן, להבא אם הבעל מבקש לא לעורר אותו אסור לך לעורר אותו, שיבוא מי שיבוא, אין אזוי דארפט איהר טוהן ווייטער אויך.

ר' שלמה זלמן פונה אלי ואומר לי, בטח צריך שיהיה לך מפתחות, והיות ויש ריח של גז על המרפסת, החליפו את מיכל הגז ואולי לא סגרו טוב את חיבור הגז לכן ברצוני לחזק את חיבור המיכל.

אני מיד לוקח אתי כמה מפתחות ומוכן ללכת איתו, אבל ר' שלמה זלמן אומר לי, אתה עייף, לך לנחת, אני אסתדר בעצמי. אני איני מעז להתוכח עם ר' שלמה זלמן אלא צץ לי רעיון, אולי הדבר קשור בפיקוח נפש, לכן גם על איש עייף מוטלת החובה לפעול. טוב, מסכים שאני אצטרף אליו. אנו הולכים, ואני מרגיש על המרפסת באמת ריח של גז עצום. לאחר בדיקה מתברר שהאיש שהחליף את המיכל גרם לסדק בצינור. מיד סגרתי את המיכל ואמרתי שחובת התיקון מוטלת על חברת הגז בגלל שהשליח שלהם שבר אותו על ידי הרמת המיכל לגובה. ר' שלמה זלמן רצה להבין את התהליך ואילו אני הסברתי מכיון שחששתי אולי הוא עדיין מסוגל לחשוב שהוא זה אשר צריך לסבול את הנזק.

לכן אמרתי לו שיש להתקשר לחברת הגז שישלחו תיכף ומיד איש לתקן את הדבר. ר' שלמה זלמן פונה אלי, איך בעט איך איבער אנטשולדיקט מיר וואס איך האב געשטערט אייער מנוחה. (אני מבקש מחילה שהפרעתי את מנוחתך.)

באחת ההזדמנויות אמרתי לאשת ר' שלמה זלמן, במקרה ויהיה איזה שהוא תקלה בבית, אז אני מבקש ממנה לטלפן אלי הביתה ואני אבוא מיד בלי להטריח את ר' שלמה זלמן שיבוא אלי הביתה, ואכן כך היה, ותמיד השתדלתי להכנס בלי לעשות תשומת לב בכדי שלא ירגיש בי, וגם בעת היציאה מהבית התחמקתי החוצה בשקט, חששתי שאם ירגיש בי לא יתן לה להטריח אותי, והחשש שלי התאמת.

לפני פסח בערב אחד היא מצלצלת אלי שהפלייש מילעכל (מטחנת הבשר) אינו פועל כהלכה, שאלתי אותה האם היא נמצאת במטבח, אמרה לי נכון. אמרתי לה שאני יבוא ישר למטבח, מכיון שמהפרוזדור ניתן להכנס למטבח בלי שמי שנמצא בבית ירגיש בי. כעבור כמה רגעים באתי וסדרתי אבל בעת היציאה מהבית הרגיש בי שאני יוצא. אמרתי בליבי הנה העסק נגמר, ומאז לא טלפנה אלי יותר. אני מניח שר' שלמה זלמן שאל אותה מה עשיתי בבית, ואז בקש ממנה לא להטריח אותי יותר, עד כדי כך היה מקפיד לא להטריח עבורו איש אפילו בדבר הפעוט ביותר.

מקפיד לא להנות ממותרות כחוט השערה

יום אחד מופיע ר' שלמה זלמן בביתו, זייט מיר מוחל ר' ישעי', איך בעט אייך איין גרויסע טובה, ומתחיל לגולל לפני שיש לו שוויגר שמגיעה בגיל שלה קרוב לתשעים, והיא גומרת לומר כל התהלים מדי יום ביומו, ורוח עזה הרסה לו חלק ממחיצת הברזל בכניסה לבית, ופנה לכל מיני אנשים לבקש שישתדלו להשיג לו מסגר שיבוא לתקן את מחיצת הברזל, ור' שלמה זלמן ממשיך ואומר, אין אני יכול להרשות לעצמי לקחת אחריות אם חס ושלום השוויגר תתקרב או תצטנן חלילה ועל ידי זה תפסיק מלסיים את ספר התהלים. אנשים אומרים לי שמסגר יהודי לא ניתן להשיג, כולם נמצאים בצבא עקב המלחמה, אבל ישעי' פרידמן יש לו פועלים ערביים ובודאי גם מסגר ערבי יש, לכן מתחנן אני לפניך לעשות הכל בהקדם האפשרי למען השוויגר אז זיא זאל זיין גיזונט און שטארק. (שתהיה בריאה).

כמובן עניתי, הרב אוירבך, תיכף ומיד אני הולך לפעול ואעשה הכל בהקדם האפשרי ושיהיה רגוע !

תמיד שאני נזכר בהופעה של ר' שלמה זלמן במידת התחנונים הזאת, יורדות לי דמעות בעיני, ענק שבענקים ושפל ברך כזה, אפילו היום בעת הכתיבה אחר עשרים ושתים שנה לאחר המעשה אינני מסוגל לעצור את הדמעות בעיני, הרי לו היה ר' שלמה זלמן שולח אלי שליח לעשות לו איזה שהיא עבודה הרי הייתי רואה זכות לעצמי לעשות כן,

והנה הר סיני הר הנמוך ביותר ור' שלמה זלמן נמוך מכולם לכן כל התורה זורם בזרם חזק אך ורק אליו ממש נשפך בתוכו.

בבית לחם היה לי ערבי מסגר, תיכף ומיד נסעתי אליו, הבאתי אותו עם מכשירי הלחמה והתחיל בעבודה.

האדריכל והמהנדס ר' יוסף שינברגר ע"ה ז"ל, איש תם וישר דובר אמת בלבבו, אדריכל חרדי אשר תכנן הרבה מוסדות דת ובתוכם גם את ישיבת קול תורה בבית וגן, היכן שר' שלמה זלמן לימד ולמד, גם השתתף בקביעות בשיעור השבועי אשר ר' שלמה זלמן נתן בביכנ"ס אגודת ישראל ממש מול הבית שלו.

ר' יוסף שינברגר מתקשר אלי בערב בטלפון ומספר לי איך לאחר השיעור ניגש אליו ר' שלמה זלמן ומספר לו בשמחה רבה על הדבר הזה שמתקנים לו את מחיצת הברזל, ובין השאר שואל אותו האם הוא מכיר את ר' ישעי' פרידמן. ר' יוסף ענה לו, בודאי, אנו קשורים יחד בעבודות בנין.

ור' יוסף מיד מציע את עצמו לבוא ולראות את העבודה. ר' שלמה זלמן עונה לו, אין ברצוני להטריח אותך, ור' ישעי' אינו זקוק שיפקחו עליו.

ר' יוסף שינברגר אומר לו, אבל אולי יש עוד איזה שהם דברים נחוצים ודחופים ובכדי לא להטריח את ר' ישעי' עוד פעם כדי לגמור הכל על צד הטוב ביותר למען בריאותה של השוויגר.

טוב, ר' שלמה זלמן מסכים לקבוע פגישה למחרת היום לשעה 10.30 - 11.00 בערך.

ר' יוסף שינברגר ואני נכנסים ביחד אל ביתו של ר' שלמה זלמן ומתחיל בערך כך :

דא אין שטוב איז אלעס גוט, לא צריכים לעשות כלום בפנים ותוך הבית הכל בסדר גמור הכל שפיר.

ור' שלמה זלמן מבקש אותנו להלוות אליו בחוץ אל המרפסת, ומצביע על הפינה במרפסת, דא זיצט מיין שוויגר זאל לעבן אין געזונט זיין, אין זאגט דא גאנץ תהלים, לכן הוא מבקש לבדוק המקום הזה, כמו כן מבקש לבדוק שבחורף לא יכנס לבפנים רוח וגשם, וזה הכל, און מער דארף מען ניט.

ר' יוסף שינברגר מוציא נייר ועט להכין רשימה ויוצאים החוצה, ר' שלמה זלמן רוצה להצטרף, ר' יוסף מרגיע אותו, לא אעשה דברים שאינם נחוצים, ובגמר הרשימה אכנס לפרט אותם לפני הרב ולקבל את אישורו. ר' שלמה זלמן מסכים.

בחוץ בחצר בעת שר' יוסף שינברגר עורך את הרשימה, אני מציע לו שירשום שמן הצורך להחליף את כל המדרגות היות שהם לא לפי התקן רוחב וגובה, ואני מוכן לעשות לו מדרגות יפות מסותת מאבן מחברון יש לי את האפשרות ובלי כל תשלום נעשה לו כניסה יפה לבית.

ר' יוסף אומר לי, אם היה מסכים אז יכול היה לגור בארמון המלך, ואין לו בעיה של כסף הן תורמים והן קבלנים, אבל אני מלא חרדה מההקפדה שלו, הרי לא שמעת שהאלטע זאכען בתוך הבית שמה בכלל לא מרשה שנעשה משהוא, כשלעצמו הכל טוב ויפה ושפיר, לכן באמת נרשום ונעשה אך ורק דברים הדחופים ביותר.

ור' יוסף שינברגר, היקה מיקאלנד, אבל כחסידי נלהב מקפיד בקפדנות מלאה על צו שקבל מהרב אוירבך, ובעת רשימת הכוחלה, דהיינו סתימות בין אבנים שממש מתפורר מתחת לקיר המטבח, אינו מרשה להוסיף כמה מטר מרובע לשם יופי, אלא אך ורק לחיזוק האבנים, וכך וכולי וכולי גומר את הרשימה ומתחיל להקריא לפניו בצרוף הסבר על כל דבר, ור' שלמה זלמן בתפיסה המהירה שלו מפסיק אותו פה ושם, אולי זה מיותר, ואולי כאן אתה מגזים, לא לא זהו זה, הרשימה הזאת חייבים לעשות את כל כולה.

ר' שלמה זלמן כאילו מתרץ את עצמו ואומר, הרי ר' יוסף אתה מומחה, ואני חייב לשמוע לדעת מומחה לכך, לכן אני מסכים שר' ישעי' יעשה העבודה בהתאם לרשימה.

ר' יוסף שינברגר מוסר לי את הרשימה, ובחוץ בעת היציאה מזהיר אותי, אבקשך לא לעבור על כל תוסף.

ואני חושב שפעם ראשונה בחיים שאני נתקל באדם כזה שמקפיד על גשמיות כמו על מצוות התורה ברוחניות כחוט השערה, והלואי אחרים שיקפידו כך ברוחניות.

לאחר שכל העבודות נגמרו, מופיע ר' שלמה זלמן בביתי. ר' ישעי' זייט מוחל אין מיר מאכן די חשבון. אני אומר לו מראש לא הייה במחשבתי לקחת כסף עבור העבודה ואני לא רוצה לקבל כסף.

ר' שלמה זלמן מהרהר קמעא ושואל אותי, האם אתן לך ספר שלי יהיה בעיניך חשוב כתשלום?

מיד עניתי כן, אני מסכים. למחרת מופיע ר' שלמה זלמן עם שני ספרים מעדני ארץ מוציא עט וכותב לי בספר הקדשה יפה מאד, קם ואומר לי יישר כח.

כנראה שלא מסתפק בכך עדיין אלא כעבור כשנה ומחצה אני מבקש ברכה לבתי שעומדת להתחתן, ומוסר לו הזמנה לחתונה. ספרה לי בתי שקבלה מברק מאת הרב אוירבך עם ברכה לחתן ולכלה וכו' וכו' כן הננו מאחלים ברכה להורים היקרים הי"ו וכו' וכו' מנוסח יפה מאד, המברכים מקרב לב חתום שלמה זלמן אוירבך וביתו, לוטה שיק על סך 50 לירות, בתי מחזיקה בשיק עד היום הזה בצרוף הברכות.

אינו אוסר להדפיס דברי תורה

אחי הבכור הי"ד שהוא גם חותני כתב ספר הגדה של פסח, והספר עבר את השואה ונודע לי בתקופת מלחמת יום הכיפורים שהספר נמצא אצל אחד בשם ב' באמריקה, וההוא התחיל לעסוק בהוצאה לאור של כתב היד. פניתי לר' שלמה זלמן לבקש ממנו לכתוב מכתב למר ב' שיפסיק לעסוק בהדפסה מכיון שאשתי היא היורשת היחידה כבת ידה למחבר, לכן אין רשות לאף אחד, גם לא לאחים ואחיות שלי, להרשות לב' לעסוק בזה.

גם ספרתי לר' שלמה זלמן את כל ההשתלשלות של כתב היד, איך עבר את השואה כאשר בני זוג שירדו למחתרת שמרו על הספר, ולאחר שבהעל נפטר, נשארה האלמנה, והעברתי לה רכוש מארץ אחת לשניה ללא כל תמורה אלא אך ורק שהיא תחזיר לי את כתב היד, לבסוף האשה נעלמה ביחד עם הספר. לכן

כתב היד שייך לי, מכיון שהאשה הבטיחה להחזיר תמורת הרכוש שלה מעבר לגבו לעם הקומוניסטים. אני את שלי עשיתי, והיא לא קיימה את הבטחתה. איך הגיע כתב היד ליד ב', לא ידעתי, אך בינתיים בקשתי להוציא כתב הפסקה!

ר' שלמה זלמן ענה לי, נישט דרוקן דברי תורה נישט אזוי פשוט, תורה געהער פאר כלל ישראל, (לא להדפיס דברי תורה זה לא פשוט, תורה שייכת לכלל ישראל) און ווייטער כתב היד לשמוע צד אחד בלבד ניט אזוי פשוט (ואודות כתב היד לשמוע צד אחד זה לא פשוט) יש הרבה לעיין בדבר.

אני לא מעז ללחוץ עליו. במקרה היה גר כאו בשכונה ר' יצחק פלקסר, הלכתי לשאול אותו, מכיון שהרגשתי שאתו אוכל לדבר בחופשיות, ושאלתי אותו על הנושא הנידון. אמר לי ר' יצחק פלקסר, שידוע לו שדעת ר' שלמה זלמן שדברי תורה אינם רכוש פרטי, ודברי תורה אפילו חידושים שייכים לכל עם בני ישראל, לכן הוא לא יתערב בדבר.

חשבתי לבקש את ר' יצחק אולי שידבר עם ר' שלמה זלמן מגיע לידי דעה מגובשת אז הוא עושה זאת לאחר הרבה הרבה יגיעה בתורה ולא ניתן בקלות אולי בכלל לא לשנות את דעתו בכך.

לכן לא פניתי יותר לר' שלמה זלמן בענין זה אלא שניתי כיוון, לפעול לקבל את כתב היד בכל צורה שהיא ואפילו תמורת הרבה כסף, ולא כאן מקומו להאריך בנושא זה מכיון שזה סיפור ארוך, אבל הסוף שכתב היד הגיע בסופו של דבר אלי ב"ה והכל נגמר בטוב לטובתי.

הקפדה על כל מילה במכתב- הביא שלום בית במשפחה

אני פונה אל ר' שלמה זלמן ומספר לו שכתב היד של הגדה של פסח כבר בידי, שלמתי עבורו הרבה כסף, גם עם מר ב' הנ"ל סודר הענין על הצד הטוב ביותר, אבל בן אחד של אחותי באמריקה התחיל שוב להתעסק בהוצאה לאור, שזה כואב לי גם מבחינה שגורם לי ממש נזקים. השאלה שלי היא, היות והיא נשארה אלמנה, והיא בימי אבלה שבעלה נפטר, האם מותר לי לכתוב לה מכתב התנגדות, ולא לבוא בגדר של אלמנה ויתום לא תענון.

ר' שלמה זלמן משיב לי, הבט, גם אלמנה צריכה לשמור על מצוות התורה ומותר לך לכתוב לה מכתב, אלא בלי מחטים וקוצים. לכן לאחר שכתבת את המכתב, אבקשך להראות לי.

כעבור יומיים ראה אותי ברחוב ליד ביתי ושואל אותי, האם כבר כתבת את המכתב, אמרתי לו כן.

ר' שלמה זלמן בלי אומר ודברים מתחיל לעלות במדרגות אל הבית ואני מנסה לומר לו למה להטריח את עצמו, אני אביא המכתב לביתו של הרב, אבל לא עוזר כלום, והנה הוא בכניסה לביתי. מתישב ליד השולחן, בבקשה תביא את המכתב, ומתחיל לקרוא אותו, ומדייק כל מילה, והמכתב ביידיש בערך בלשון הזה, פארוואס איז מען זיך ווייטער מתעסק מיטן ספר. (מדוע שוב מתעסקים עם הספר)

ר' שלמה זלמן מוציא עט ומוחק את המילים האלה, מה פירוש פארוואס, מה זה מוסיף ומה התועלת? וככה מדייק בקפדנות מרובה כל מילה ומילה, מוחק ומתקן, מגיה את כל המכתב ועובר על הכל פעם נוספת, ומסכם ואומר לי, עכשיו תעתיק כל מה שכתוב כאן בלי להוסיף אף מילה אחת ושלא אותו לאמריקה.

חשוב לציין, מאז ששלחתי את המכתב הזה הופסקה ההתעסקות בספר לחלוטין, והחשוב ביותר מהכל להעלות על הכתב, שגם השלום הוחזר על כנו. כשהם באו מאמריקה באו לבקר בביתי, וכשאני בקרתי שם קבלו אותי בכבוד הראוי כאילו מעולם לא היה שום סכסוך במשפחה והדבר נשכח מהלב של כולנו, בעוד שקודם לכן היתה המשפחה כמרקחה. בא שלום על ישראל, אולי הכניס ר' שלמה זלמן שם של שלום במכתב, מי יודע.

גינוני כבוד הנוגע אליו אינו אוהב עד כדי סלידה

ליל חורף אחד, השעה בערך אחת עשרה, גם החשמל ברחוב משום מה כבוי. אני בא מכוון הקליר קרן קיימת ואני רואה שר' שלמה זלמן בא מרחוב אבן שפרוט לבד ללא שום לווי. אני ניגש ללכת בקרבתו, אומר לו ערב טוב, וככה הולכים הביתה, מגיעים עד שער הבית שלי, כמובן שזה לא יהיה מדרך הארץ לומר לו לילה טוב וללכת הביתה והוא ימשיך לבדו, מאוחר בלילה בחושך. אני מחליט להמשיך איתו. רק עברנו צעד אחד מעבר לשער הבית שלי, אומר לי ר' שלמה זלמן, אווא געהט איהר, (לאן אתה הולך) ואני משיב לו, עד למדרגות ביתו של הרב אוירבך. לאזט אפ און געט שלאפיין, (עזוב ולך לישון) סרב ר' שלמה זלמן ועצר את הליכתו עד שנכנסתי לתוך שער ביתי.

לפעמים פנו אלי ידידים, היות שאני גר בשערי חסד, ויש להם שאלה בהלכה, מבקשים ממני לשאול אותם.

בוקר אחד אני מחכה ליד שער ביתי עד שר' שלמה זלמן יעבור, מבית הכנסת לביתו. אני ניגש אליו ואומר לו בוקר טוב. ביציאתי משער הבית הגעתי לצדו הימני, לכן עברתי לצד השני השמאלי, כך שהוא יהיה לימיני, ואני מתחיל לשאול את השאלה.

ר' שלמה זלמן אומר, המתן רגע, מאיפה אתה יודע שאני שומע באוזן שמאלי יותר טוב מהאוזן הימנית שאתה עברת לצד השמאלי שלי?

ואז אני אומר לו, מן הראוי שאני צריך לעמוד בצד השמאלי. אז הוא מתחיל לצחוק א, א, דאס מיינט איהר, דאס מיינט איהר, (לזו כוונתך) ועושה תנועה במחי יד בביטול. עד כדי כך סלד מן גינוני הכבוד, שהרי לפי הגמרא לוקחים תלמיד חכם לצד ימני של המלווה.

עלי לציין שלפעמים היו שאלות שהשואל היה מתבייש לשאול אותו וכן שלח אותי לשאול, ואני שאלתי בערך בלשון זה, יהודי אחד מבקש לדעת תשובה לשאלה. אבל אף פעם לא ביקש ר' שלמה זלמן לדעת מי היהודי השואל.

מטלפן אלי פעם יהודי לשאול שאלה שדחוף לו מאד לדעת תשובה בענין זה, ומבקש ממני לגשת לבית הרב. בשעה תשע נכנסתי לביתו, ואני שואל האם ר' שלמה זלמן בבית. אמרה לי אשתו, ר' שלמה זלמן איננו בבית, והאם הדבר הוא דחוף? אמרתי כן, דחוף. אמרה לי, ר' שלמה זלמן יש לו חדר מיוחד היכן שהוא לומד שם כל יום מהבוקר בשעה תשע ועד שעה שתים עשרה, ובקש ממני לא להפריע לו. ספק בלבי אם לגלות לך המקום או לא בגלל דחיפות הענין. אמרתי לה, חס ושלום, אינני מבקש את זה, ואין ברצוני להפריע לו.

יום אחד מופיע בביתי ר' שלמה זלמן ומראה לי דו"ח שקבל מאת מפקח עירוני, שמזהירים אותו לפנות לכלוך הנמצא לפני הבית, ואם לא יפנה אותו תוך עשרים וארבע שעות יתבעו אותו למשפט. לכן מבקש ממני לשלוח לו פועל והוא ישלם.

אני ניגש למחסן, מוציא שני דליים ומעדר, ומוכן ללכת איתו מיד לנקות הפסולת. אשתי תופסת מטאטא ובאה אחרי.

ר' שלמה זלמן אומר, אבל למה אשתך צריכה לבוא, שהיא תתן לי את המטאטא ואני אטאטא אחר כך את הכביש...

תוך מספר דקות נקיתי את כל המקום, אולי היו מספר דליים.

לאחר מכן אני אומר לו, איזה פקח חסר דעה האיש הזה, למטה ברחוב כהנוב לפני הבית שבונים מלא לכלוך, בסימטת שערי חסד עוד כהנה וכהנה, ולא מצא לרשום דו"ח אלא לרב אוירבך !

אמר לי ר' שלמה זלמן, אספר לך, שאלתי את הפקח איך קוראים לך ומאיזה עדה אתה שייך, אז אני אדבר עם הרב קאפח שיאמר לך שלא תעשה לי משפט.

לא לא, אל תספר לרב קאפח, אני מבטיח לך לא לעשות משפט, רק תנקה את השטח.

הבנתי שר' שלמה זלמן רוצה לומר לי, המפקח אינו חסר דעה אם הוא מכבד את הרב מהעדה שלו.

סיום

פתחתי ספר ומצאתי, נתקלתי בגמרא שמקום הארון אינו מן המידה.

כל אדם שמתעסק בבניה אינו יכול לבצע כל עבודה שהיא בלי אמת מידה, למשל מטבח, הכיור לפי מידה, המקרר, השולחן, הארון, וכו' וכו', הכל פועל בעולם בדברים גשמיים לפי אמת מידה, אבל המקום של ארון שבו הלוחות היו מונחים אינו מן המידה.

לכן ר' שלמה זלמן היה מקום של הארון שבו הלוחות היו מונחים לכן אינו מן המידה, על כן בטבעו סלד מדברים שהם עשויים לפי המידה.

כל אחד יבין לפי מדתו ולפי דרגתו

ואידך זיל גמור

יהא זכרו ברוך

יהי רצון שזכותו יגן עלי ועל בני ביתי ועל כל יוצאי חלצי עד סוף הדורות

כן יהי רצון אמן ואמן

ירושלים אדר א' תשנ"ה

ישעיהו פרידמן